

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ในวิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จำนวน 600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 ชุด คือ แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคของนักเรียน และมาตรวัดความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 509 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 84.83 ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรตามคือ ความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรค ตัวแปรต้นคือ ความฉลาดทางอารมณ์ บุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดู การรับรู้ความสามารถตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Window และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรม LISREL 8.50

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามสมมติฐาน พบว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่กำหนดเป็นเส้นอิทธิพลตามสมมติฐาน ส่วนใหญ่ยังไม่มีความสำคัญทางสถิติ และบางเส้นอิทธิพลมีทิศทางเป็นลบซึ่งไม่สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย โดยพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น (p) มีค่าเท่ากับ .00 ที่องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 58 ค่าสถิติไค - สแควร์ มีค่าเท่ากับ 272.01 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ .94 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ ($AGFI$) มีค่าเท่ากับ .84 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ .84 ค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน ($SRMR$) มีค่าเท่ากับ .09 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน ($RMSEA$) มีค่าเท่ากับ .08 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานสูงสุด ($Largest\ Standardized\ Residual$) มีค่าเท่ากับ 14.30 คิวพล็อตมีความชันน้อยกว่าเส้นแท่งมุม ซึ่งถือว่าโมเดลสมมติฐานความสามารถในการฟื้นฟูอุปสรรคยังมีเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงมีผลทำให้โมเดลไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูล

เชิงประจักษ์ ผู้วิจัยได้พิจารณาหลักฐานที่สนับสนุนเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญแล้วเห็นว่ามีหลักฐานสนับสนุนน้อย จึงตัดเส้นทางที่ไม่มีนัยสำคัญออกจำนวน 2 เส้นทาง คือ การรับรู้ความสามารถตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และคงตัวแปรบุคลิกภาพและการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นตัวแปรตามแนวคิดต้นไม้อิงของความสำเร้ง และตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นตัวแปรที่มีงานวิจัยรองรับมากที่สุดไว้ และปรับเป็นโมเดลทางเลือก

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคที่ปรับแก้แล้ว โดยตัดตัวแปรที่ไม่ใช่ตัวแปรตามทฤษฎีต้นไม้อิงของความสำเร้งออก ได้แก่ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปรากฏว่าโมเดลที่ปรับแก้แล้วโดยภาพรวมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาจากค่าสถิติไค-สแควร์ มีค่าเท่ากับ 21.35 ที่องศาอิสระ (df) มีค่าเท่ากับ 39 ค่าความน่าจะเป็น (p) มีค่าเท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่าเท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้ (AGFI) มีค่าเท่ากับ .98 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) มีค่าเท่ากับ 1.00 ค่าเฉลี่ยค่ากำลังสองของเศษเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) มีค่าเท่ากับ .02 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (RMSEA) มีค่าเท่ากับ .00 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานสูงสุด (Largest Standardized Residual) มีค่าเท่ากับ 3.48 กราฟคิวพล็อตมีความชันกว่าเส้นทแยงมุมสำหรับค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ตัวแปรตาม คือ ตัวแปรความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคมีค่า .39 แสดงว่า ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามได้ร้อยละ 39 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลทางตรงในแต่ละตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค พบว่า ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์และตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูส่งอิทธิพลทางตรงโดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .62 และ -.27 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ตามลำดับ แสดงว่าความฉลาดทางอารมณ์และการอบรมเลี้ยงดูเป็นสาเหตุโดยตรงที่จะทำให้เกิดความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค โดยการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค นั่นคือ ถ้าอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเกินไปจะส่งผลให้มีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคน้อย ส่วนตัวแปรบุคลิกภาพส่งอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคในระดับต่ำมาก จนแทบไม่มีอิทธิพลเลย คือ มีขนาดอิทธิพล -.03 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค พบว่า ตัวแปรบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคผ่านตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ โดยมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ .74 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และการอบรมเลี้ยงดู

ส่งผลกระทบอ้อมต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคผ่านตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์และ
บุคลิกภาพในระดับต่ำมาก อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานได้ดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค สำหรับ
นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี
2. ความฉลาดทางอารมณ์ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
3. บุคลิกภาพมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ผ่านทางความฉลาด
ทางอารมณ์

4. การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่า นักเรียนจะมีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค 2 ปัจจัย
ได้แก่

1. ความฉลาดทางอารมณ์
2. การอบรมเลี้ยงดู

โดยนักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูและมีความฉลาดทางอารมณ์สูง จะทำให้นักเรียนเหล่านั้น
มีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคสูงตามไปด้วย

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนมีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
คือ บุคลิกภาพเป็นปัจจัยทางอ้อมผ่านทางความฉลาดทางอารมณ์ โดยนักเรียนที่มีบุคลิกภาพที่ดี
จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูง และส่งผลให้นักเรียนเหล่านั้นมีความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
สูงด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค
สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามสมมติฐาน และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ
ของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคที่ปรับเป็นโมเดลทางเลือก ประกอบด้วยตัวแปรตามแนวคิด
ต้นไม้ของความสำเร็จ จำนวน 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ บุคลิกภาพ
การอบรมเลี้ยงดู และความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรค ซึ่งตัวแปรทั้งหมดในโมเดลความสัมพันธ์
เชิงสาเหตุของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคที่ปรับเป็นโมเดลทางเลือก สามารถอธิบาย
ความแปรปรวนของความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคได้ร้อยละ 39 ผลจากวิจัยแสดงให้เห็นว่า
ความสามารถในการฟื้นฟ้อุปสรรคได้รับอิทธิพลทางตรงจากความฉลาดทางอารมณ์ และ

การอบรมเลี้ยงแบบประชาธิปไตย โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความสัมพันธ์ทางลบกับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค นอกจากนี้ยังพบว่าบุคลิกภาพมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ผ่านทางความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดต้นไม้ของความสำเริง (The Tree of Success) ของสตอลทซ์ (Stoltz, 1997) ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ความฉลาดทางอารมณ์ มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค

โดยส่งผลในทิศทางบวก แสดงว่า นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง จะมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงด้วย ทั้งนี้เพราะความฉลาดทางอารมณ์ มีองค์ประกอบส่วนบุคคลที่มีลักษณะของการรู้จักและเข้าใจศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคด้านความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ คือ รับรู้หรือเข้าใจได้ว่าตนเองสามารถจัดการ หรือควบคุมสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ มีความเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีหนทางแก้ไขได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ แบนดูรา (Bandura, 1977 cited in Stoltz, 1997, p. 66) ที่ว่า คนที่รับรู้ความสามารถตนเองจะหาวิธีการจัดการกับปัญหา และประสบความสำเร็จได้ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการความเครียด คือ การยับยั้งที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคที่ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคด้านการควบคุมสถานการณ์ คือ การไม่ลดละความพยายามในการเผชิญปัญหา ความฉลาดทางอารมณ์องค์ประกอบระหว่างบุคคลมีลักษณะของความรับผิดชอบ ต่อสังคม ร่วมมือ ช่วยเหลือสังคม ซึ่งจะส่งผลต่อความสามารถในการรับมือกับปัญหา แก้ไขปัญหา และหากปัญหานั้นมีต้นเหตุจากตนเอง จะเกิดความตระหนักว่าเป็นความรับผิดชอบของตนเอง สำหรับความฉลาดทางอารมณ์ด้านการจัดการกับความเครียดที่เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดจากการชั่วๆ จะส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค คือ การควบคุมอารมณ์ทางลบ ควบคุมผลกระทบจากปัญหาต่อชีวิตว่าปัญหาเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งเท่านั้น มันเกิดขึ้นแล้วผ่านไป

นอกจากนี้องค์ประกอบด้านอารมณ์ทั่วไปของความฉลาดทางอารมณ์ คือ การมองโลกในแง่ดี มั่นใจในการกระทำ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคจะส่งผลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค นั่นคือ ปัญหาเป็นเพียงเหตุการณ์หนึ่งในชีวิต เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะหายไป ทำให้เกิดการต่อสู้กับปัญหาอย่างอดทนและฉลาด สามารถรักษาสัมพันธ์กับคนที่ทำให้เกิดปัญหาได้ ทำให้มองโลกในแง่ดี มีกำลังใจที่จะต่อสู้ปัญหา สรุปได้ว่า EQ ส่งผลทางตรงต่อ AQ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทยา นาควัชร (2544, หน้า 110) ที่กล่าวว่า วิธีพัฒนาให้ลูกมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงขึ้น วิธีหนึ่งคือ การฝึกให้ลูกมีความฉลาดทางอารมณ์ แก้ไขและควบคุมอารมณ์ตัวเองได้ดี ลูกจะมองโลกในแง่ดี รู้จักการอดทนรอคอย เข้าใจและเห็นอกเห็นใจคนอื่นและตนเองได้

รู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ไม่พอใจของตนเองได้ มีความหวังที่ดีอยู่เสมอ เมื่อถูกมีความฉลาดทางอารมณ์ จะทำให้ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของลูกจะพัฒนาได้ดีมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ พะยอม อิงคตานุวัฒน์ (2546) ซึ่งกล่าวว่า สังคมใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง 2) ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นและของตนเอง 3) ความสามารถในการแสดงออกซึ่งความมั่นคงของอารมณ์ และ 4) ความสามารถที่ทำให้เกิดอารมณ์กระตือรือร้น บุคคลนั้นจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ทุกรูปแบบต่อสังคมที่บุคคลนั้น ๆ ดำรงชีวิตอยู่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) จะนำไปสู่ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) สอดคล้องกับ ชวนจิตร ชูระทอง (2544) ได้ศึกษาเรื่องเชาวน์ปัญญา เชาวน์อารมณ์ และความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหัวหน้าแผนกขายในธุรกิจสรรพสินค้า ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เชาวน์อารมณ์ในทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติงาน หมายความว่าหากพนักงานมีเชาวน์อารมณ์สูงพนักงานก็จะมีผลการปฏิบัติงานสูงตามไปด้วย และผลการวิจัยของ เมธวดี สังขะมาน (2548) ได้ศึกษาตัวแปรคัดสรรที่สัมพันธ์กับความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2547 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญที่ทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ รื่นฤดี อุคมสิน (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคในการทำงาน กรณีศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนของสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเชาวน์อารมณ์ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านเห็นอกเห็นใจ และด้านทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคด้านควบคุมสถานการณ์ สอดคล้องกับแมคเคลแลนด์ (McClelland, 1975) ซึ่งได้ศึกษาบริษัทเครื่องดื่มหุ่นยนต์ ซึ่งมีการเลิกจ้างผู้จัดการแผนก 50% ภายใน 2 ปี โดยสาเหตุส่วนใหญ่ที่เลิกจ้างเนื่องจากผลการปฏิบัติงานต่ำ เมื่อบริษัทเริ่มใช้วิธีการคัดเลือกซึ่งพิจารณาสมรรถนะด้านเชาวน์อารมณ์ในด้านความคิดริเริ่ม ความมั่นใจในตนเอง และความเป็นผู้นำ พบว่ามีการเลิกจ้างเพียง 6% ภายใน 2 ปี จึงนำการคัดเลือกแบบพิจารณาสมรรถนะด้านเชาวน์อารมณ์มาใช้ในการคัดเลือกผู้บริหาร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า 87% ของผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้ดีเกินเป้าหมาย ในขณะที่ผู้จัดการที่ขาดสมรรถนะด้านเชาวน์อารมณ์ปฏิบัติงานต่ำกว่าเป้าหมาย และลัซ และเซฟควิช (Lush & Serpkeuci, 1990 อ้างถึงใน ชวนจิตร ชูระทอง, 2544) ได้ศึกษาความสำเร็จในการทำงานของผู้จัดการร้านในธุรกิจค้าปลีกแบบลูกโซ่ (Chain Store) พบว่า ผู้จัดการร้านที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับความเครียดได้ดี โดยความสามารถในการจัดการความเครียด

เป็นส่วนหนึ่งของความสามารถด้านเชาว์อารมณ์ โดยวัดผลสำเร็จของการปฏิบัติงานจากกำไรสุทธิยอดขายต่อจำนวนพนักงาน และยอดขายต่อเงินลงทุนด้านสินค้า

2. บุคลิกภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค โดยพบว่า มีอิทธิพลทางตรงในระดับต่ำมาก จนแทบไม่มีอิทธิพลเลย เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางความฉลาดทางอารมณ์ ส่งผลให้สามารถแสดงความคิดและอารมณ์ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของ EQ และมีความเป็นมิตรกับผู้อื่น ซึ่งเป็นบุคลิกภาพด้านความน่าชื่นชม ให้สามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่หวั่นไหว และรับผิดชอบ ซึ่งเป็นลักษณะบุคลิกภาพที่สำคัญ ที่จะส่งผลให้สามารถควบคุมอารมณ์ที่เกิดจากการขั้ว และความยากลำบากซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของ AQ ดังนั้นเมื่อนักเรียนมีบุคลิกภาพด้านดีในระดับสูง จะส่งผลให้มีความฉลาดทางอารมณ์สูง และส่งผลให้นักเรียนเหล่านั้นมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงด้วยเช่นกัน และสอดคล้องกับคำกล่าวของ วิทยา นาควัชระ (2544, หน้า 91-96) ที่ว่า ลักษณะคนที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูง จะมีแรงฮึด มีความอดทนบีบั้น มีความนึกฝันที่ดี มีพลังที่จะฝ่าฟันได้มาก มีวิวิคิดแบบมองโลกในแง่ดี คิดแบบผู้ชนะ นั่นคือ ลักษณะของคนที่มี AQ สูงนั่นเอง นอกจากนี้ เมเยอร์, ซาโลเวย์, บีเดล และเดทวิลเลอร์ (Mayer, Salovey, Bedell, & Detwiler, 1997) ยังกล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เกี่ยวข้องกับลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับประสบการณ์ใหม่ๆ การยับยั้งความคิดและความรู้สึก และจากผลการวิจัยของ ฉัตรฤดี สุกปลั่ง (2543) ได้ศึกษา ผลของบุคลิกภาพ และเชาว์อารมณ์ที่มีต่อคุณภาพของการให้บริการตามการรับรู้ของหัวหน้าของพนักงานส่วนหน้าของโรงแรมชั้นหนึ่งในกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบทางบุคลิกภาพตามแนวคิดของ แคทเทล (Cattell, 1950) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของ โกลแมน (Goleman, 1995 a) กล่าวคือ ผู้ที่มีลักษณะต่อไปนี้ คือ อดทนกล้าหาญ ยึดมั่นในความดีชั่ว แรงกล้า ไม่หวั่นไหว และกระตือรือร้น จะเป็นบุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง วินัส ภักดีนรา (2546) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะทางบุคลิกภาพ 16 ด้าน ของแคทเทล (Cattell, 1950) กับเชาว์อารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 328 คน พบว่า คุณลักษณะ ทางบุคลิกภาพด้านจิตใจอ่อนโยน ด้านการกล้าแสดงออก และด้านการเข้าสังคม สามารถพยากรณ์เชาว์อารมณ์ (EQ) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายการผันแปรของเชาว์อารมณ์ได้ร้อยละ 5.8 คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความกล้าหาญ ด้านความพึ่งตนเอง และด้านสติปัญญา สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .04 และสามารถอธิบายการผันแปรของความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคได้

ร้อยละ 8.6 ส่วนนี้ วีระพันธุ์ (2548) ได้ศึกษาโมเดลเชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์มากที่สุด คือ บุคลิกภาพ และบาร์ริค และเมาท์ (Barrick & Mount, 1991 cited in Mayer, Salovey, & Caruso, 1997) ได้ศึกษาพบว่า องค์ประกอบของบุคลิกภาพ (The Big Five Personality) มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบของ ความฉลาดทางอารมณ์ตามแนวคิดของ โกลแมน (Goleman, 1995 a)

3. การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางบุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคโดยส่งผลในทิศทางลบ แสดงว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยอาจส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ต่ำลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงพร พันธุ์พิทักษ์ (2548, หน้า 54) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคได้สูงสุดร้อยละ 88.20 และงานวิจัยของ เมธาวดี สังขะมาน (2548, หน้า 87, 91) ซึ่งได้ศึกษาตัวแปรกีดสรรที่สัมพันธ์กับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2547 พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถพยากรณ์ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อาจจะเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ของเด็กอาชีวศึกษานั้น พ่อแม่จะให้อิสระมากเกินไป ปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจชอบ ไม่ดูว่ากล่าวหรือดักเตือนเมื่อแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม และไม่แนะนำชี้แจงเมื่อเด็กมีปัญหา เด็กเหล่านี้จึงมักจะตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง และเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ทำอะไรตามเพื่อนมากกว่าเชื่อฟังพ่อแม่ (รุ่งทิพา เสาร์สิงห์ และทักษิณา เครือหงส์, 2537, หน้า 19 – 23) ซึ่งผู้วิจัยสังเกตจากลักษณะการตอบแบบสอบถามในข้อคำถามที่มีลักษณะของการถูกอบรมเลี้ยงดูที่ปล่อยปละเป็นอิสระ เช่น ให้อิสระในการเลือกศึกษาต่อ สามารถพาเพื่อนมาที่บ้านได้ทุกคน อนุญาตให้เที่ยวนอกบ้านได้ อนุญาตให้คบเพื่อนต่างเพศ ไม่สอบถามประวัติส่วนตัวของเพื่อนๆ ที่คบหากัน ไม่บังคับให้ทำตามสิ่งที่พ่อแม่ต้องการ ไม่ตามรับ - ส่งเมื่อไปวิทยาลัยหรือสถานที่อื่น ๆ นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะตอบคำถามด้านนี้สูง นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนไม่รู้สึkB้านมีกฎเกณฑ์ที่มากเกินไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพ่อแม่ไม่มีเวลาสนใจและเอาใจใส่เพราะต้องทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หรือครอบครัวแตกแยก พ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ได้เลี้ยงดู

ด้วยความใกล้ชิดและให้คำปรึกษาที่ดี นอกจากนี้จากลักษณะการเรียนของวิทยาลัยในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สามารถเข้าเรียนเวลาใดก็ได้ คล้ายกับการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ทำให้นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งมีวุฒิภาวะต่ำ ไม่สามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติตัวในทางที่ถูกที่ควรได้ นั่นคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเกินไป พอดี ส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ต่ำลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวัน (2536, บทคัดย่อ) ที่พบว่า ครอบครัวที่แตกแยก มีผลเสียต่อจิตใจและพฤติกรรมของเด็กมากที่สุด กล่าวคือ จะมีสุขภาพจิตที่ไม่ดี มีความเชื่ออำนาจในตนเองและมีลักษณะ มุ่งอนาคตน้อย

ส่วนผลการวิจัยที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคผ่านทางความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพในระดับต่ำมาก จนแทบไม่มีอิทธิพลเลย เนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเนื่องมาจากเมื่อนักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเกินไปจนเกินไป บางครั้งปล่อยให้ตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง แก้ปัญหาเอง การเลี้ยงดูแบบนี้เท่ากับทำให้นักเรียนรับรู้ว่าคุณแม่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย สอดคล้องกับ สุชา จันทน์เฒ (2541, หน้า 35) ที่กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่ดีประการหนึ่งที่พ่อแม่ควรสร้างให้แก่เด็ก คือ ควรให้สิทธิแก่เด็กตามโอกาส เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมออกความคิดเห็น ได้บ้างตามสมควร สอดคล้องกับแนวคิดของ พะยอม อิงคตานุวัฒน์ (2546) ซึ่งกล่าวว่า พ่อแม่ควรอบรมเลี้ยงดูให้ลูกได้เรียนรู้ตามวัย และอบรมสั่งสอนว่าสิ่งใดดีควรทำ สิ่งใดไม่ดีไม่ควรทำ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยนี้พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคมากที่สุด คือ ความฉลาดทางอารมณ์ และการอบรมเลี้ยงดู ดังนั้นควรส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่สูงขึ้น ดังนี้

1. ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องควรฝึกให้นักเรียนมีความฉลาดทางอารมณ์ รู้จักแก้ไขและควบคุมอารมณ์ มองโลกในแง่ดี รู้จักอดทนรอคอย เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักจัดการกับอารมณ์ที่ไม่พอใจของตนเอง มีความหวังดีต่อผู้อื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่สูงขึ้นด้วย

2. พ่อแม่และผู้ปกครองควรอบรมเลี้ยงดูนักเรียนด้วยความรัก ให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควร ไม่ปล่อยปละละเลยหรือให้อิสระจนเกินไป ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ควรเข้มงวดกวดขันมากเกินไป เพื่อให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์และบุคลิกภาพที่ดี ส่งผลให้มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาระยะยาวถึงผลของความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่มีต่อการประสบความสำเร็จของนักเรียนในด้านอาชีพหรือความสำเร็จของชีวิต
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรการรับรู้ความสามารถตนเอง และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทำให้โมเดลตามสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ควรทำการตรวจสอบใหม่
3. ควรมีการเพิ่มเติมโดยนำตัวแปรเชาว์ปัญญา (IQ) เข้ามาศึกษาในโมเดล เพื่อที่จะได้ทราบว่าอิทธิพลต่อความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคหรือไม่ เนื่องจากสตอลทซ์ (Stoltz, 1997) เชื่อว่า เชาว์ปัญญามีผลต่อความสำเร็จของคนเรา